

Sebastijan Devita (De Vita), oltarna pala, Fojnica, franjevački samostan, detalj
Sebastian Devita (De Vita), Altar palla, Fojnica, Franciscan monastery, detail

Kruno Prijatelj

Filozofski fakultet u Zadru Sveučilišta u Splitu

Izvorni znanstveni rad – Original scientific paper
predan 8. 9. 1991.

Novi podaci o splitskom baroknom slikaru Sebastijanu Deviti (de Vita)

Sažetak

Prvi dio ove studije donosi sažet pregled autorovih članaka od 1966. o splitskom slikaru Sebastijanu Deviti (1740 – nakon 1797), kojima ga uključuje u domaću umjetničku historiografiju, pišući često vrlo iscrpno o njegovim djelima, objelodanjujući neke podatke po prvi put i obogaćujući tako njegovu biografiju.

U drugom dijelu autor sažeto donosi rezultate najnovijih istraživanja objelodanjenih u zborniku posvećenom prof. Santeu Graciottiju sa Sveučilišta u Rimu, u kojem je objavljena pala Sebastijana Devite iz franjevačkog samostana u Fojnici (Bosna) iz 1784. Ova izuzetno važna oltarna pala, i s povijesnoumjetničkoga i etnografskoga gledišta, potvrđuje veze franjevaca u Bosni pod turskom dominacijom s umjetnicima susjedne mletačke Dalmacije. Analizirajući slikarovu signaturu autor otkriva hrvatsku verziju imena Sebastijana »Baschie« (»Bašče«).

Zahvaljujući prof. Nedu Fiorentiniju iz Venecije, čijom se zaslugom došlo do niza novih podataka o slikarovu životu, u trećem dijelu studije objavljeni su brojni dokumenti koji svjedoče o vezama našeg umjetnika s venecijanskom Akademijom lijepih umjetnosti i kolegijem umjetnika Akademije za slikarstvo i skulpturu. Najzanimljiviji su oni o nagradi za muški akt (koji se ovdje prvi put objelodanjuje), koji je 1767. dodijelila Akademijina komisija, te imenovanja za Akademijina profesora »di Merito Figurista« 1789.

U više sam navrata pisao o splitskom slikaru druge polovice 18. stoljeća Sebastijanu Deviti (De Vita).

Prvi put unio sam ga u novu hrvatsku umjetničku historiografiju pred četvrt stoljeća 1966. U tom sam davnom radu iznio podatke da se rodio u Splitu 1740. od oca Pietra Devite i majke Matije rodene Krstulović, da su mu na krštenju kumovali članovi splitskih plemićkih obitelji Grisogono i Capogrosso, da mu je otac, po svoj prilici, bio venecijanski časnik oženjen u Splitu i da je Sebastijan bio od 1768. do 1774. član mletačke slikarske bratovštine. Naveo sam tada i rani članak koji je o njemu napisao veliki književnik Šibenčanin Nicola Tommaseo u listu *La Dalmazia* 1845. i članak povjesničara G. Ferrarija Cupillija u istom zadarskom listu 1846, pretiskao sonet o njegovoj slici *Sv. Obitelj* izložen na blagdan Uzašašća na Trgu sv. Marka u Veneciji (iz koga proizlazi da je bio živ i nakon pada Mletačke Republike), nabrojio dotadašnje njegove spomene u literaturi, izrazio sumnju u postojanje slikara njegova prezima imenom Josip i detaljno opisao i analizirao dvije njegove oltarne pale: *Čudo sv. Vinka Ferrerija* (tada upravo restauriranu) u crkvi sv. Dominika u Splitu i *Skupinu svetaca dominikanskog reda* iz 1770. u crkvi sv. Antuna opata (zvanog i *Sv. Dominik*) u gradu Rovigo u Venetu.¹

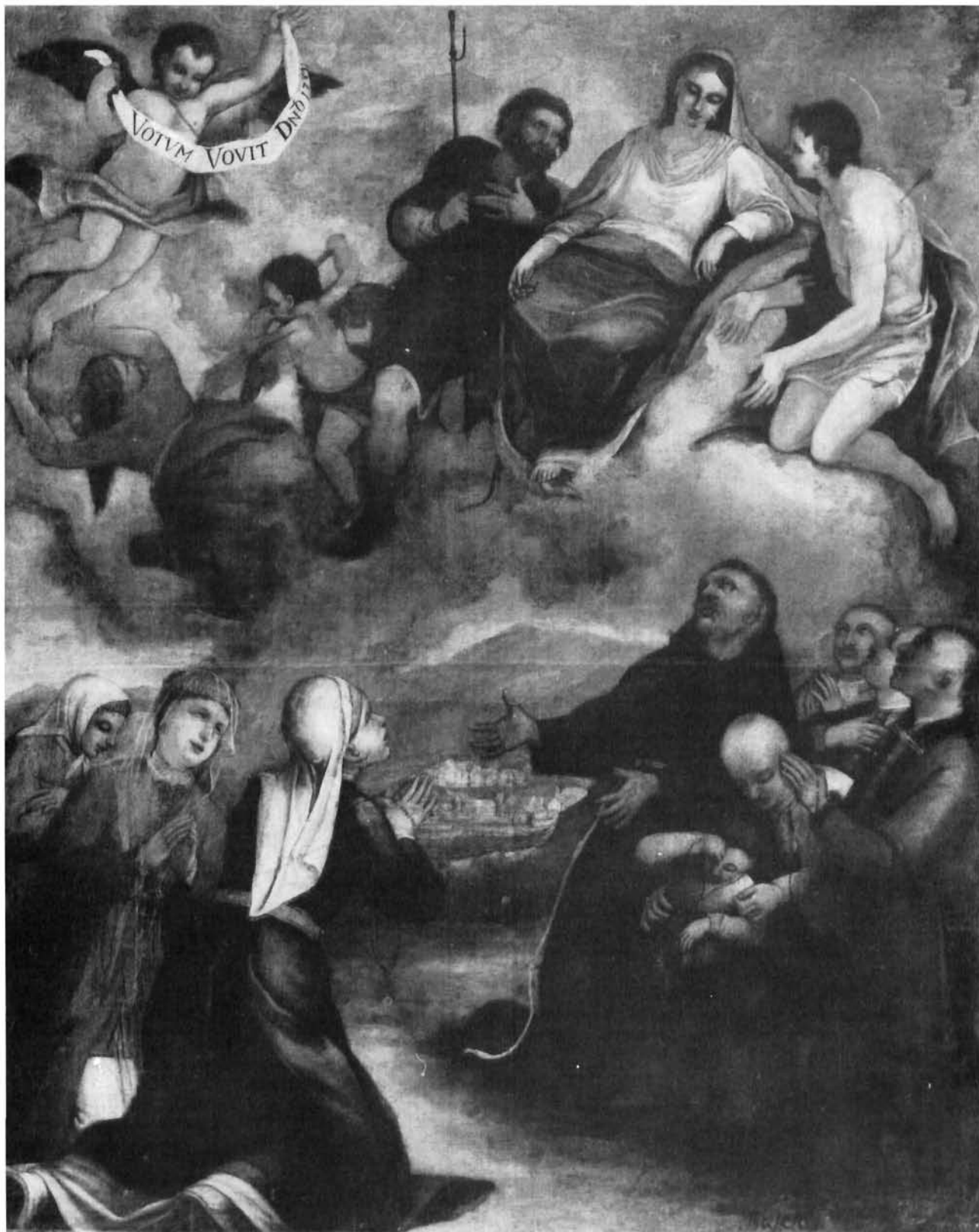
Malo nakon te studije govorio sam ukratko o Deviti i na kongresu posvećenom Giambattisti Tiepolu, a taj je referat tiskan u Aktima tog kongresa 1970.²

Sljedeći moj članak o Sebastijanu Deviti objelodanjen je 1979. i u njem sam povećao njegov katalog radova palom *Sv. Franjo Ksaverski pred raspelom* u splitskoj crkvi sv. Filipa, signiranom i datiranom 1788, i naveo usput podatke o njegovim vezama s konteom Obizzijem iz Padove, komu je pomagao da se u njegovu dvorcu zvanom *Il Catajo* (gdje N. Tommaseo spominje Devitinu fresku *Poklon mudraca*) prenesu neki antikni fragmenti iz Salone.³

Umjetnikov katalog povećao sam ponovno 1986. signiranom oltarnom palom iz 1776. u splitskoj crkvi sv. Križa *Bogorodica, andeo čuvar i skupina svetaca* i na osnovi stilskih analogija atribuiranom palom *Bogorodica s Djetetom, anđelom s lutnjom i svecima Antunom Padovanskim, Franjom Asiškim i Ivanom Krstiteljem* iz stare splitke crkve sv. Klare, sada u samostanu klarisa u Splitu. Uz detaljne opise tih dviju pala iznio sam i podatke o jednom procesu oko nasljedstva slikara i njegove sestre Lukrecije za dobivanje imanja njihove bake iz obitelji Cristofoli vođenom u Splitu između 1760. i 1780.⁴

Time smo došli do posljednjega mog priloga o Deviti objelodanjenog u zborniku u čast uglednoga talijanskog slaviste prof. Santea Graciottija 1990. Budući da je ta knjiga prošla kod nas gotovo nezapaženo, a Devitina slika o kojoj je u toj studiji riječ posebno je važna, želio bih ovdje o njoj na hrvatskom jeziku opširnije govoriti.

Riječ je o pali u franjevačkom samostanu u Fojnici (Bosna). Pala prikazuje na gornjem dijelu Bogorodicu između svetaca Roka i Sebastijana i skupine anđela, a na donjem jednog franjevca i grupe muškaraca i žena u karakterističnoj odjeći i frizuri za katolike u turskoj Bosni potkraj 18. stoljeća. Pala je važna ponajprije s umjetničkog gledišta. Pokazuje sve osnovne karakteristike Devitina stila, dokazuje veze franjevaca u Bosni pod osmanlijskom upravom s umjetnicima susjedne mletačke katoličke Dalmacije, važna je i za etnografiju s obzirom na ruho prikazanih Bosanaca okupljenih oko svoga »ujaka« koji daruju sliku u povodu jednog zavjeta 1783. zbog neke epidemije, a zanimljiva je i što se u svojoj signaturi iz 1784. umjetnik naziva hrvatskom varijantom imena Sebastijan Baschie (Bašče), koja u Dalmaciji sporadično traje i do naših

Sebastian Devita (De Vita), oltarna pala, Fojnica, franjevački samostan
Sebastian Devita (De Vita), Altar palla, Fojnica, Franciscan monastery

Sebastijan Devita (De Vita), oltarna pala, Fojnica, franjevački samostan, detalj
Sebastian Devita (De Vita) Altar pala, Fojnica, Franciscan monastery, detail

dana. Umjesto detaljnijeg opisa ovdje donosim fotografiju pale i njenih detalja.⁵

U novije su vrijeme otkrivena još i druga, dosad nepoznata, Devitina djela, koja povećavaju katalog njegovih radova.

R. Tomić nedavno je objelodanio još dvije Devitine slike u Splitu: palu *Gospa od Karmena*, u crkvi Gospe od Poišana, i sliku *Bogorodica s Djetetom, sv. Ciprijanom, sv. Antunom i anđelom*, u samostanu na Lovretu, a bila je u srušenoj crkvi sv. Ciprijana. U toj studiji govori i o utjecajima na Devitu venecijanskih slikara F. Maggiotta, A. Zucchija, P. A. Novelija, G. Mengardija i V. Guarane.

F. Šerbelj uskoro će objaviti četiri signirane Devitine slike u Brdima (Colle) u okolici Gorice, koje nam još više upotpunjuju Devitin katalog. O nekim do danas neidentificiranim Devitim crtežima koji su se nalazili u Splitu i o nekim drugim podacima o umjetniku na osnovi pisma iz 1850. slikara-amatera P. Zečevića arheologu F. Carrari pisat će također doskora A. Duplančić.⁶

Dok, prema tome, imamo prilično velik broj podataka o Devitinu umjetničkom opusu, mogu ovdje – zahvaljujući direktoru Accademie di Belle Arti u Veneciji prof. Nedu Fiorentinu – iznijeti niz kod nas nepoznatih podataka o vezama našeg umjetnika i venecijanske Akademije lijepih umjetnosti. Prof.

Fiorentinu zahvaljujem također za snimku Devitina crteža muškog akta, za koji je naš umjetnik bio 1767. nagrađen i koji se ovdje prvi put objelodanjuje.⁷

U arhivu Accademie di Belle Arti prvi podatak o našem slikaru (naziva se De Vita) jest 9. ožujka 1763, kad ima dvadeset i tri godine i natječe se za nagradu za crtež s još četrnaest umjetnika, među kojima su Domenico Fontebasso i Francesco Maggiotto. Njegov je crtež označen brojem 10. Dana 19. ožujka sastaje se komisija pod predsjedanjem Giuseppea Nogarija s članovima Gaspareom Dizianijem, Giovannijem Mariom Morlaiterom i Antoniom Visentinijem. Prvu nagradu dobiva Francesco Maggiotto (sin Domenica), drugu Giacomo Leonardi, a treću Pietro Eduards. Devita nije bio nagrađen. Dokument je važan jer se iz njega vidi da su mu učitelji u to doba bili Giuseppe Angeli, Domenico Maggiotto, Francesco Zugno i Francesco Bonazza, a taj nas podatak usmjerava i prema izvorima utjecajnih komponenata u njegovu budućem slikarskom djelovanju.

Drugi je podatak datiran 30. ožujka 1764. kad Devita ponovno šalje svoj crtež na nagradni natječaj. Komisija se sastaje 29. travnja pod predsjedništvom Giovannija Battiste Pittonija i s članovima Gaspareom Dizianijem, Giovannijem Mariom Morlaiterom, Giuseppeom Bernardijem, Pietrom Longhijem, Francescom Zuccarellijem i Antoniom Visentinijem. Nagrade

dobivaju Domenico Zanchi, Pietro Eduards i Vincenzo Scozia, a Devita dobiva samo jedan glas za drugu nagradu.

Godine 1765. naš slikar ne sudjeluje na natječaju, a 1766. opet je prisutan svojim crtežom pod brojem 15. Dana 13. ožujka sastaje se komisija kojoj predsjedava Antonio Gai, član je Antonio Visentini, a kao učitelji navode se Pietro Longhi i Giacomo Guarana. Prvu nagradu dobiva Pietro Eduards, drugu Giovanni Battista Tosolini, a treću Gerolomo Monaco. Devita dobiva dva glasa za drugu nagradu. Uspjeh dolazi tek 1767. kad se naš slikar ponovno natječe. Na sjednici od 21. travnja, pod predsjedanjem Gasparea Dizianija i sa savjetnikom Francescom Fontebassom, Devita dobiva za crtež pod brojem 12 prvu nagradu sa četiri glasa. Drugu prima Antonio Schiavi, a treću Giovanni Battista Tosolini. Predsjednik komisije Gaspare Diziani uručuje mu nagradu za crtež muškog akta, koji ovdje objelodanjujem. Na njemu je predstavljen mlad golobrad nag čovjek s podignutom desnom rukom i lijevom položenom na kamen, kovrčaste kose, mišićava i lagano nagnuta vješto modelirana tijela impostiranog u jednom baroknom »hanchementu«. Kako stoji u zapisniku, tu je »gratificazione« predao predsjednik komisije istog dana svoj trojici nagrađenih.

U Cattalogo de' Giovani Studenti Premiati nel Disegno del Nudo fino dalla loro prima concorrenza ed apertura dello Studio od 1763. do 1767. za tu posljednju godinu naveden je Sebastian de Vita *da Spalatro*.

S tim podatkom završavaju informacije o Deviti kao studentu venecijanske Accademie di Belle Arti.

Od 1768. do 1774. on je, kako smo prije spomenuli, član venecijanske bratovštine slikara (Fraglia pittorica).

Ponovno se naš umjetnik javlja 29. ožujka 1778. u dokumentima Veneto Liberal Collegio dei pittori nell' Accademia di Pittura e Scultura. Taj je Collegio imao podrijetlo u staroj bratovštini (Corporazione) slikara i kipara i bio je odvojen od Pubblica Accademia di Pittura, Scultura ed Architettura. Devita je prisutan na sjednici tog kolegija 1779 (kad sudjeluje u glasovanju), a zatim nema podataka o njegovu prisustvu sjednicama, jer je, po svoj prilici, bio odsutan iz Venecije.

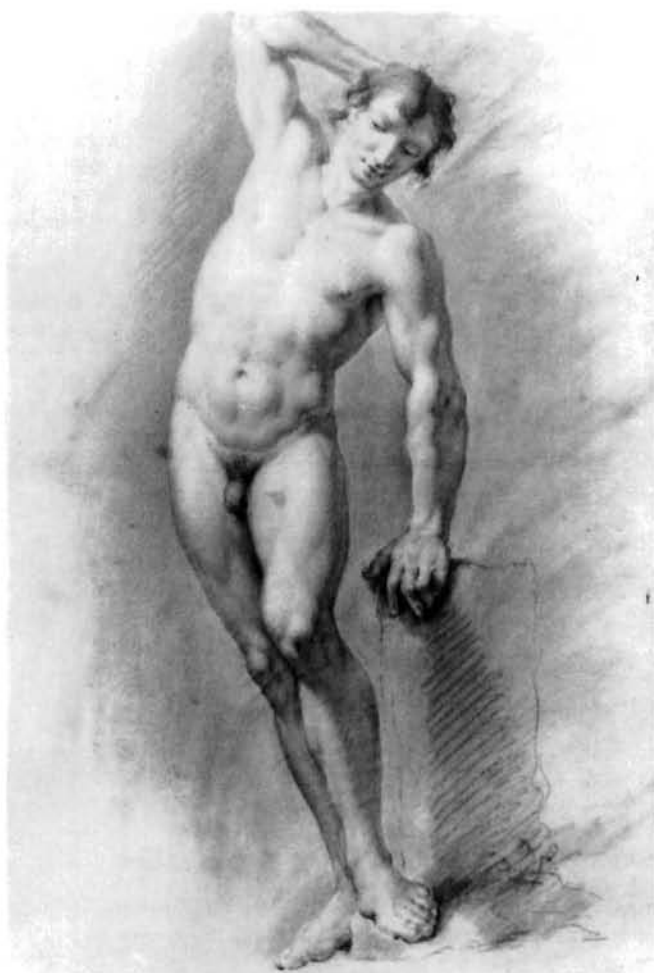
Novi se moment pojavljuje 1785. kad na venecijanskoj Akademiji studira jedan mladić iz Gradiške kod Gorice (Francesco Lesevel?) koji za sebe navodi da je učio kod Sebastijana Devite. S time se može povezati ranije naveden podatak da je Ferdo Šerbelj pronašao četiri Devitine slike u goričkoj okolici, tako da možemo pretpostaviti da je naš umjetnik boravio neko vrijeme u tim krajevima i da se taj mladi slikar mogao kod njega školovati.

U Veneciji Devita se ponovno javlja u samoj Akademiji 1787. Na sjednici od 10. travnja te godine on postaje savjetnik (Consigliere) sa 19 glasova za i 6 protiv i savjetnik za pregled slika (Consigliere alla Visita de' quadri) sa 13 glasova za i 12 protiv.

Dana 24. kolovoza iste godine natječe se za zaslužnog profesora (Professore di merito), ali gubi u izboru dobivajući 4 glasa za i 11 protiv.

Kao savjetnik (Consigliere attuale) javlja se na sjednici od 27. travnja 1788 (gdje mu se u zapisniku prezime piše Devita) i 17. svibnja 1789. kao savjetnik komu prestaje mandat na tu čast (Consigliere uscitto).

Na sjednici Akademije od 1. lipnja 1789. natječe se za predsjednika, a dobiva samo 6 glasova za i 16 protiv. Izabran je Francesco Magiotto, a među kandidatima bili su Pier Antonio Novelli, Domenico Magiotto, Giacomo Marieschi, Alessandro Longhi, Gaetano Zais, Antonio i Giuseppe Diziani i drugi umjetnici.

Sebastijan Devita (De Vita), Crtež muškog akta, Venecija, Accademia di Belle Arti (arhiv)

Sebastian Devita (De Vita), A drawing of a male nude, Venice, Accademia di Belle Arti (archive)

Na sjednici od 26. kolovoza 1789. – pošto su umrli Zuccarelli, Temanza i Gai – Devita je postao Professore Accademico di Merito Figurista sa 11 glasova za i 4 protiv. Odsutan je na sjednicama 1790. i 1791, a opet se javlja na sjednici od 20. svibnja 1792, na kojoj je ponovno biran za savjetnika (Consigliere) i konzervatora (Conservatore) sa 25 glasova za i 6 protiv. Nakon tog datuma više se ne spominje, ali od tada za nekoliko godina nedostaju zapisnici sjednica Akademije.

Ovi podaci iz biografije splitskog slikara s jedne su strane neosporno važni za poznavanje njegove karijere kao studenta i nastavnika i njegov određeni ugled u metropoli na lagunama, kao što, s druge strane, slika u Bosni ima, kako smo već naglasili, višestruko značenje za našeg umjetnika. Od onoga našeg prvog članka iz 1966. do danas mislim da o Deviti znamo mnogo više i djela i činjenica, te sam stoga vjerovao da svakako zaslužuje i s ovim podacima upoznati hrvatsku znanstvenu javnost.

Bilješke

1

K. Prijatelj, *Splitski barokni slikar Sebastijan Devita (De Vita)*, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, 16, Split, 1966, pretiskano u: **K. Prijatelj**, *Studije o umjetninama u Dalmaciji, II*, Zagreb, 1968.

2

K. Prijatelj, *Due epigoni dalmati del Tiepolo*, Atti del Congresso internazionale di studi sul Tiepolo, Udine, 1970.

3

K. Prijatelj, *Tri doprinosa o splitskim baroknim slikarima*, Bulletin Razreda za likovne umjetnosti JAZU, br. 1 (47), Zagreb, 1979, pretiskano u: **K. Prijatelj**, *Studije o umjetninama u Dalmaciji, IV*, Zagreb, 1983.

4

K. Prijatelj, *Dopune za splitskog baroknog slikara Sebastijana Devita (De Vita)*, Peristil, XXIX, Zagreb, 1986, pretiskano u: **K. Prijatelj**, *Studije o umjetninama u Dalmaciji, V*, Zagreb, 1989.

5

K. Prijatelj, *La pala di Sebastiano Devita (De Vita) a Fojnica (Contributo per i legami artistici tra la Dalmazia e la Bosnia nel Settecento)*, Filologia e letteratura nei paesi slavi, Roma, 1990.

6

R. Tomić, *Sebastijano Devita na Poišanu i Lovretu u Splitu*, Kulturna baština, 21, Split, 1991, str. 97-102; **F. Šerbelj**, *Radovi Sebastijana Devita u Sloveniji*, u tisku; **A. Duplančić**, *Pabirci za poznavanje starije likovne baštine Splita*, rukopis.

7

O podacima o Deviti u Veneciji ukratko je izvijestio N. Fiorentin u referatu *Presenza di studenti dalmatici nell'Accademia di Belle Arti di Venezia*, održanom 13. prosinca 1990. na kongresu Istria e Dalmazia nel periodo asburgico dal 1815 al 1848, održanom u Veneciji u organizaciji Centra internazionale di studi veneti u Veneciji i Società dalmatia di storia patria u Rimu. Akti su u tisku, a prof. Fiorentin ustupio mi je za publiciranje fotokopije svih dokumenata i fotografiju spomenutog crteža.

Riassunto**Nuovi contributi su Sebastiano Devita (De Vita) pittore spatino dell'età barocca**

Nella prima parte di questo studio l'autore riassume i suoi articoli dal 1966, dedicati al pittore spatino Sebastiano Devita (1740 – dopo il 1797), nei quali lo ha introdotto nella nostra storiografia recente scrivendo dettagliatamente sulle sue opere, pubblicandone alcune per la prima volta e dando importanti dati sulla sua biografia.

Nella seconda egli riassume il suo studio recente pubblicato nel volume dedicato al Prof. Sante Graciotti dell'Università di Roma, nel quale è stata pubblicata una sua pala importante dal punto di vista artistico, storico e etnografico nel monastero francescano di Fojnica in Bosnia del 1784 dimostrando i legami tra la Bosnia sotto i Turchi e la Dalmazia sotto Venezia e analizzando la firma del pittore coll'interpretazione croata del nome Sebastiano in »Bascie« (»Bašće«).

La terza parte dello studio, grazie alle fotocopie dei documenti messi a disposizione del Prof. Nedo Fiorentin di Venezia, reca una serie di dati sulla vita del pittore e sui suoi legami coll'Accademia di Belle Arti e col Veneto Liberal Collegio dei pittori nell'Accademia di Pittura e Scultura di Venezia. Fra questi dati i più importanti sono il Premio per un disegno di nudo maschile (che viene qui per la prima volta pubblicato) dato al Devita dalla commissione dell'Accademia nel 1767, e la sua elezione a »Professore Accademico di Merito Figurista« nel 1789.